

Taşlama Söyleme Geleneğinde Zileli Âşık Eminî'nin Yeri

Prof. Dr. Erman ARTUN

Âşıklık geleneği ve âşık edebiyatında Zile önemli bir yere sahiptir. Zile'de çok sayıda âşık yetişmiştir. Geçmiş yıllarda Zile'de âşıklık geleneğinde önemli yeri olan üç âşık kahvesi vardı. Âşıklık geleneğinin doğuş ve gelişiminde âşık kahvelerinin önemi büyüktür.

18. yüzyılda Âşık Talibî'nin âşıklar kahvesi çalıştırıp kahvecilikle geçindiği bilinmektedir. Zile'deki âşık kahveleri ile ilgili 19. yüzyılda "Panayır zamanı çeşitli memleketlerden gelen âşıklar Çardak Kahve, Tomoğlu Kahvesi ile Boğaz Kesen Kahvesini mekân tutup bir ay çalıp söylerlerdi" bilgisine kaynaklarda rastlıyoruz. Meydan âşıkları da panayırlarda çalıp söyleyerek sanatlarını icra eden kişilerdir. Âşıklık geleneği âşık kahvelerinde canlı bir şekilde sürmekteydi. Âşık kahvesi müştemilatı ile bir külliye olup bir çeşit âşık konukevidir. Gurbetten sazı omzunda gelen âşıklar, bir süre âşık kahvesinde konuk edilir. Yatakhane olarak kullanılan bölümde yatar, yöre âşıkları ile çalıp söyleyip, atışmalar yapıp, askı asıp âşıklık geleneğini yerine getirirdi (Yardımcı, 2010: 55).

Bildirimizde Zileli Âşık Emîni'nin taşlamalarından yola çıkılarak taşlama söyleme geleneğindeki yeri incelenecektir.

Zile âşıklar yurdudur. Talibî, Ceyhunî, Fedaî gibi âşık edebiyatında önemli iz bırakan âşıklar bu topraklarda yetişmiştir. İlçe bazında en çok âşık yetiştiren Zile âşıklar kervanının son temsilcilerinden biri de Âşık Emîni Düşü'dür (Yardımcı, 2010: 55)

Zile âşıklık geleneğini sürdüren âşıklardan biri olan Âşık Emîni Düşü'nün adı, soyadı Emin Düşü'dür. Âşığın lakabı yoktur. Şiirlerinde Emîni mahlasını kullanır. 1943 yılında Tokat ilinin Zile ilçesinin Hatıppınarı Köyü'nde doğmuştur. Âşığın babasının adı Mehmet, annesinin adı Gülnaz'dır. Köyde okul olmadığı için okula gidememiştir. Okuma yazmayı kendi kendine öğrenmiştir. Dışarıdan sınavla ilkokul diploması almıştır. 1963 yılında gittiği askerliğini Kütahya ve Ankara'da tamamlamıştır. 1969 yılında evlenmiştir. İki kızı, iki oğlu vardır. 1992 yılında emekli olmuştur.

Âşık Emîni'nin Âşıklığını Hazırlayan Ortam ve Etmenler

Âşıklığa şiir yazarak başlamıştır. Âşık Emîni "Âşık olmadan ne şiir yazabilirsin ne de saz çalabilirsin. Her âşığın âşık olduğu bir kadın vardır. Aşk beni aracı olarak Hakk'a ulaştırır ve ben de o yolu seçtim" der.

Âşık Emîni Düşü şiirlerini hem sazlı hem sözlü olarak icra etmiştir. Ankara başta olmak üzere Türkiye'nin çeşitli yerlerinde yapılan etkinliklere, konserlere katılarak şiirlerini seslendirmiştir. Ankara'ya geldikten sonra muhabbetlere ortamlara girmiştir. Plaklar, kasetler çıkarmış, çeşitli programlara katılmıştır. Âşıklarla ilgili dernekler kurarak âşıkları bir araya getirmiştir

Âşık Emîni; ustasının olmadığını eski âşıkların kitaplarını okuyarak kendini yetiştirdiğini, aşk ve yoksulluğun âşıklığa başlamasında etken olduğunu söylemektedir. Âşık Emîni saz çalmaktadır, badeli âşıktır. Âşık, Hz. Ali'nin verdiği ekmeği yiyerek nasiplenerek âşık olduğunu söylemektedir.

Âşık Emîni; tarikatta bir mürşit dergahında yetiştiğini, şeriat kapısından tarikata geçtiğini, tarikatten sonra marifete, marifetten sonra, hakikat mertebesine geldiğini belirtir.

Âşık Emîni; birçok çırak yetiştirmiş, 8-10 aşığa mahlas vermiş, üstatlık yapıp birçok âşık yetiştirmiştir. Eskisi gibi usta-çırak ilişkisi olmadığını Âşık Emîni; Yavuz Bingöl, Seher Dilovan'ın çırakları olduğunu, Musa Eroğlu'nun meclisinde muhabbetinde bulunduğunu, Türkiye'de hemen hemen bütün âşıklarda tanışıp sohbet edip kimileriyle atıştığını söylemektedir (Düşü, 2009: 31-42).

“Âşık Emîni sanatçı kişiliğini yoğun olarak yaşayan, çileyle sarmaş dolaş olmuş âşıktır.” (Tan, 2009: 21).

Âşık Emîni'nin “Atatürk'ün Türkiyesi”, “Gönül Deryası”, “Tellerimiz Atatürk'ü Çağırır” ve “Ummanda Zerreyim Deryada Nokta” adlı basılmış dört kitabı bulunmaktadır.

Âşık Edebiyatında Taşlama

Taşlamalar toplum sorunlarıyla ilgili şiirlerde daha çok yakınma niteliklidir. Âşıklar, gerekli gördüklerinde padişahı bile yermekten çekinmezler. Kişisel yergiler çoğunlukla âşığın iç dünyasını yansıtır. Âşık kendini eleştirerek kişisel boyut kazandırır. Sevgiliden ve onun zalimliğinden yakınma sıklıkla görülür (Artun, 2008:33).

Toplumsal yapının bozulmasıyla âşıkların şiirlerinde toplumsal sorunlara eğilme göze çarpmaktadır. Taşlama konulu destanlar yazılmıştır. Âşıklar, kendi yaşantılarını verirken toplumsal gerçekleri de yansıtır. Her türlü olumsuzluğun nedeni olarak felek görülür (Artun, 1996:33).

Âşıklar tüm bireysel ve toplumsal olanaklardan yararlanarak yöneticileri eleştirmişler, bozulan toplumsal değer ve kuralları bozanları yermişlerdir. Feleğe teslimiyetçi bakışın yerini saldırgan bir üslûp almıştır. Yine geleneksel değerlerin bozulmasının eleştirisi yapılmış, daha önce göz ardı edilen sevgilinin olumsuz özellikleri tek tek eleştiri konusu yapılmıştır. Bireysel ve toplumsal yergiler devam etmiştir (Artun, 2005:186-188).

20. yüzyılda âşıklar feleğe somut bir yapı kazandırarak, onu Allah, kader gibi adlarla karşımıza çıkarırlar. Bireysel eleştiriler, toplumsal eleştirinin önüne geçmiştir. Toplumda umduğu yeri bulamayan âşık, yazgısına küser, onu yerer. Bu yüzyılda da selden, ırmaktan, kuraklıktan yakınmanın yerini tarımda geri kalmışlık gibi güncel yakınmalar alır.

Taşlamalar, âşık şiirinde sosyal normları düzenleyen bir nitelik kazanmış, toplumun ve devletin aksayan yönleri bu şiirlerde dile getirilmiştir. Âşık şiirinin lirizmden uzak gerçekçi yönü, taşlamalarla ortaya çıkmıştır. Taşlamalar âşık şiirinin toplumsal bir işlevi olduğunu da ortaya koymuştur (Kaya, 1989: 47-84).

Taşlama, Türk halkının sağduyusu ve iğneleyici özellikleri birleştirilerek ortaya çıkmıştır. Taşlamaların bir bölümü sosyal içeriklidir. Taşlamalarda kişiselle toplumsalı ayırmak zordur. Taşlamaların yazılma nedenleri bilinmezse taşlama toplumsal olarak nitelenir. Âşıklar yaşadığı dönemin haksızlık, yolsuzluk ve geriliklerini âşık tarzı şiirin dil ve biçim özelliklerini kullanarak taşlar (Artun, 2008:33).

Âşıklar kişilerde ve toplumda görülen toplumun değer ve normlarına aykırı her konu ve davranış biçimini mizah konusu yaparlar. Âşıkların mizahlarında kişisel, toplumsal ve siyasal boyut vardır. Âşıkların mizahları eğlendirir, düşündürür, eleştirir. Âşıklar toplum ve insan ilişkilerini irdeleyen, olaylara ayna tutup yansıtan yönleriyle işlevseldirler (Artun, 1996:33).

Taşlamaların Sosyo-Kültürel İşlevleri

Taşlamalar, çeşitli konulara değinmekle birlikte, âşıkların genellikle toplum hayatının hemen her durum ya da olayında karşımıza çıkan aksaklıkları, haksızlıkları, yolsuzlukları, ahlaksızlıkları, fakirliği vb. sorunlarını ya da bir kişinin kusurlarını, kişilik bozukluklarını kimi zaman kırıcı, sert bir dille, kimi zaman alaysı, kimi zaman da mizahi yolla eleştirdiği şiirlerdir. Taşlamalarda niteliksiz yöneticilerden halk arasındaki kaba, cahil, kendini bilmez kişilere; hakim ve kadılar başta olmak üzere devlet dairelerinde rüşvet almadan işlerini yürütemez

duruma gelen görevlilere; dini kendi çıkarlarına alet eden softalara, yobazlara; ekonomik yapıdaki çözümlerden başlayarak askeri alandaki aksaklıklara; kültürel yozlaşmaya neden olan bozukluklara; hayvanların ya da doğa olaylarının kimi zaman insan yaşamına yönelik olumsuz etkilerine kadar pek çok sorun eleştirilmiştir (Artun, 2005:186-188).

Taşlamalar, kendi dönemleriyle ilgili olarak insanın diğer insanlarla ve çevresiyle ilişkisini, ekonomik farklılıkların toplum hayatında yarattığı ayrımı, yönetim ve halk arasındaki kopukluğu, devlet dairelerindeki işleyişi, toplumun hemen her kesimindeki insanların yaşam ve çalışma şartlarını vb. toplum hayatının farklı yönlerini de yansıtmaktadır. Tarih kitaplarında, geçmişte meydana gelen olaylar, belgelere dayandırılarak verilmekte ancak bu bilgilerin yazıya aktarılması sırasında insanların söz konusu olaylardan nasıl etkilendiği sorusu üzerinde durulmamaktadır. Taşlamalar da sosyal dokuyu gözler önüne sermesi ve gelişmeler karşısında insan psikolojisini yansıtmaları, sosyal tarihe kaynaklık etmesi yönleriyle önemlidir (Artun, 2005:186-188).

Âşıklar, yüzyıllar boyu halkın gözü, kulağı ve sesi olmuş, toplumdaki her türlü gelişmeyi sadece yansıtmakla kalmamış, onu etkilemiş, ona değişmede öncülük etmiştir. Birey - toplum ilişkisini yoğun olarak gözler önüne seren taşlamalar yol gösterme, bilgilendirme ve insanları eğitime işlevlerini yerine getirir.

Âşık Emîni'de Konularına Göre Taşlamalar

Âşık Emîni her türlü haksızlık karşısında saziyla, sözüyle direnen, sözünü çekinmeden söyleyen kişidir. Âşık Emîni, taşlamalarında şiirleriyle toplumun yaşama biçimine, değerlerine, insan-insan, insan toplum ilişkilerine mizah penceresinden bakar. Âşık yaşadığı çağın tanığıdır. Âşığın mizahî şiirlerinde yaşadıkları toplumun yapısına ait izler vardır. Âşık, geleneksel yapıdan uzaklaşıldığında tepki gösterir. Bazen de toplumdaki gelişim ve değişimin gerisinde kalarak, değişimi yozlaşma, toplumu ayakta tutan değerler sisteminin çökmesi olarak algılayıp tepki gösterir.

Âşık Emîni'nin taşlamalarında günümüzün aksayan yönlerini somut bir biçimde gözlüyoruz. Yoksulluk taşlamaya konu olur. Âşık, kendi yoksulluğunu, çaresizliklerini taşlarken geneldeki yoksulluğu da konu edinir. Âşık, ekonomik bozukluklar sonucunda toplumda moral değerlerinin gevşeyeceğini, rüşvet, hırsızlık vb. sosyal bozuklukların ortaya çıkacağını bilincindedir.

Âşık Emîni'nin taşlamalarını dört grupta toplayabiliriz:

1. Bireysel Taşlama Şiirleri

Âşık Emîni'nin bireysel taşlama şiirleri hiciv özelliği gösterir. Kırıcı, aşağılayıcı değildir. Bu tür taşlamalar kızgınlık, kırgınlık eleştiri vb. amacıyla söylenir. Bazen bireysel ve sosyal taşlama iç içedir. Bireysel taşlamalarda kişilerin aksayan yönleri sıralanır. Âşıkların toplumun değerlerinden yana tavır alması yönüyle bu taşlamalar işlevsel boyut kazanır.

Âşık Emîni'nin bu taşlamaları, toplum aksaklıklarının kişi üzerindeki yansımalarının yerilmesinden başka bir şey değildir. Bunu kimi zaman uysal bir dille, kimi zaman sert bir dille yapar. Âşık, kişisel başkaldırının yansıdığı şiirlerinin çoğunda, dolaylı olarak toplumunu eleştirir.

Âşık Emîni'nin taşlamaları daha çok yakınma niteliklidir. Kişisel taşlamalar çoğunlukla aşığın iç dünyasını yansıtır. Âşık Emîni'nin taşlamalarının arka planında toplumun değer ve kurallarına uymayan tipler görülür. Âşık, toplumda aksayan yönleri yalın ve dolaysız bir dille anlatır. Âşık, toplumsal taşlamalarında halkın sözcülüğünü üstlenir.

Ömrümüzü zindan eden
Zalimlere lanet olsun
Yurdu karanlığa yiten
Zalimlere lanet olsun (AET-4)

Şiddete başvurarak düzeni bozanlar eleştirilip lanetlenmektedir.

Sanki ortaklıklar senin malına
Göz koydular elde olan yarına
Ümitle bakamaz olduk yarına
Yoksulun sırtından doyanlar arttı (AET-5)

Halka kötülük edenlerin arttığı söylenerek eleştirilmektedir.

Gece gündüz p(i)lan çizer
Hiç durmadan ara bozar
Palavrası yalan tozar
Şu bizim köyün şeytanı (AET-8)

Kötü huy ve davranışlara sahip insanlar eleştirilmektedir.

Yumurtası çürük kuşun
Civciv çıkmaz yuvasından
Kendini bilmez cahilin
Zehir akar kovasından (AET-10)

Olumsuz tip ve davranışların eleştirisi yapılmaktadır.

Dünyada insanlık kutsaldır bilin
Bilmemek ayıptır sorun öğrenin
Bilmeyen bir hiçtir her şey bilenin
Gittiğin çığırdan sapmamalıydın (AET-11)

Olumsuz davranışlar eleştirilerek doğruluk öğütlenmektedir.

Şu âşıklık kolay mı ki
Her saz çalan âşık olmuş
Ermiş çalımını satar
Ömrü yalan âşık olmuş (AET-12)

Âşıklığı hak etmeyenler ve bununla öğrenenler eleştirilmektedir.

Hep soymuşlar bizi bunca yıllardır
Kulları soyan kim oda kullardır
Bu vatanın düşmanları bunlardır
Arada soyguncu hırsız var hırsız (AET-14)

Toplumdaki olumsuz tip ve davranışlar eleştirilmektedir.

Yaşına bakarsan kâmindir yaşın
Hayır işlemezsın fesatlık için
Elin vicdanına koy da bir düşün
Ona buna çatamazsın çatamaz (AET-16)

Olumsuz tipler eleştirilmektedir.

Âşık Emîni'nin güzel ya da sevgiliye yönelik taşlamaları, kişisel niteliktedir. Bu şiirler gerçekçidir;

Kaptırma gönlünü namert güzele
Namert olan mert kıymeti bilemez
Kendi güzel gönlü çirkin olanlar
Beyhude dolaşır mecnun olamaz (AET-15)

İçten, samimi olmayan güzeller eleştirilir.

2. Toplumsal Taşlamalar

Âşık Emîni'nin toplumsal taşlamalarında, kötülüklerin kaynağına doğru iner. Yolsuzlukların toplum yaşantısında oluşturduğu yıkımı anlatır. Âşık Emîni'nin toplumsal taşlamalarında toplumsal ilişki ön plandadır. Toplumda değerlerin değişmesi, yapılan haksızlıklar, toplumda aksayan yönler hicvedilir.

Âşık Emîni'in toplumsal konulu taşlamalarından örnekler verelim:

Herkes ayrı bir baş çeker
Yolcu yoldan emin değil
Sürü parçalanmış gitmiş
Çoban hâlden emin değil (AET-13)

Dünyanın gidişatından yakınır.

Fendine de şu dünyanın fendine
Sen yarattın döner kendi kendine
Yoksulları ezdirdiler zengine
Hâli hâlden ayırdılar Yaradan (AET-17)

Birlik olmanın önemi ayrılığın gereksizliği anlatılır.

Bir avuç kazancı bölüp aldınız
Kalanını cebimizden çaldınız
Bizi onulmadık derde saldınız
Artık tuzağına gelmem vallahi (AET-1)

Halkın içinde bulunduğu durum sıralanarak yöneticilere, politikacılara eleştiri yapılmaktadır. Yalancılık, sözde durmama, haksız kazanç, çıkarıcı politikacılar kınanmaktadır.

Asılan biz, yüzülen biz her zaman
Çiğnenen biz, ezilen biz her zaman
Dağılan biz, bozulan biz her zaman
Emîni'ye kızacağı belli idi (AET-2)

Âşık bu taşlamada yöneticilere politikacılara ve halkın inançlarını hiçe sayan sözde din adamlarına eleştiri yapmıştır.

Çakallar bürünmüş kuzu postuna
Peşkeş çeker hısımına dostuna
En sonunda milyarlar üstüne
Uzanıp da yatacağın belli idi (AET-3)

Âşık bu şiirinde de içten olmayan dini duyguları kötüye kullanan, görevini çıkarları için alet eden politikacıları eleştirmiştir.

Beyler şu hanımdan şikâyetim var
Söyle hanım söyle, benim suçum ne
Üç ayda bir kilo et alamıyorum
Git de Meclisteki beylere söyle (AET-6)

Âşık bu taşlamada maaşını az bulan hanımından yakınır. Âşık da eşine düşük maaşının sorumlusunun meclis olduğunu söyler.

Şans dediler şanssızlığa yitildik
Koyun olduk sürü gibi satıldık
Milletçe kumara tutsak edildik
Kazı kazan çekti, soy ha babam soy (AET-7)

Bu taşlamada şans oyunları eleştirilmektedir.

3. Feleğe Yönelen Taşlamalar

Âşık Emîni'nin felek taşlamalarına düzen taşlamalarının bir bölümü olarak bakılabilir. Çünkü felek, yoksul kişinin gücünün üstünde, onu ezen bir varlık olarak anlatılır. Gerçi, felek kavramının dinsel bir kökeni vardır; ama kişideki felekle ilgili şartlanma, tam bir toplumsal özellik göstermektedir. Düzeni yermek için feleğe saldırmak, biraz da savunmanın ve çekingenliğin sonucudur. Yöneticileri doğrudan doğruya karşısına almak istemeyen âşık, onların yerine koyduğu feleği taşıyarak, kendini öç almış sayar.

Huri melek sandım amma nafîle
En sonunda kalbi kara taş çıktı
İlkbahar zannettim ben yanılmışım
Bahar zannettiğim kara kış çıktı (ÂET-9.)

Bu taşlamada yaşamın zorluklarından, kötü kaderden ve bahtsızlıktan yakınılmaktadır.

Âşık Emîni Düşü'nün Taşlamalarında Dil

Âşık Emîni'nin hiciv dili, lirik ve epik eserlerinde kullandığı dilden farklıdır. Yerel ağız özellikleriyle dilde nükte objesi yaratır. Âşık, taşlamalarında ironik anlatımla övgü görüntüsü altında kişileri yerer. Âşık bazen ironiyle ince ince kendisiyle eğlenir. Kimi zaman övgüyü yergi haline getirirerek, kelimelerin anlamlarıyla oynayıp tuhafıllıkları abartıları sıralayarak mizahı yakalar.

Âşık Emîni, mizah dilini kurarken kelimelerin diğer anlamlarından da yararlanır. Övdüğü kişiyi abartılı bir şekilde göğe çıkarırken mizahı yakalar. Kimi zaman da âşık bir kelimenin uzak ya da yakın çağrışımını kullanarak mizahı bulur.

Âşık Emîni hicivlerinde inceden inceye örülmüş imalarla, telmihlerle hedef kişiyi veya nesneyi alaya alır. Kimi taşlamalarında âşığın gizlenmiş kendi hikayelerini buluruz.

Âşık Emîni'nin sürprize, şaşırtmaya dayalı, realiteden uzak mizah anlayışının yerini kimi zaman alaya alınan kişi ve toplum alır. Âşık Emîni'nin taşlamaları hayatta gizlenmiş, bireysel, toplumsal yabancılaşmayı halkın görmesini sağlaması açısından işlevseldir.

Âşık Eminî söylenenle, asıl söylenmek istenenin çelişkisine dayalı üstü kapalı ya da dolaylı olarak yergi amaçlı söz sanatlarını sık sık kullanır. Âşık Eminî taşlamalarında tevriyeli ve kinayeli sözler seçerek genellikle dolaylı anlatım kullanır. Âşık taşlamalarında mizahı, edep, incelik nükte çerçevesinde yapar. Halk şiirinin yergi estetiği bu sanatlar üstüne kurulmuştur.

Sonuç

Âşık Eminî'nin taşlamaları doğrudan kişiler ve toplumla bağlantılıdır. Âşık toplumun norm ve değerlerine ters düşen kişi ve toplumu taşlar. Âşık Eminî'nin taşlamaları düşündürme - eğitme, eleştirme amaçlıdır. Şiirlerinin kişisel, toplumsal ve siyasal boyutu vardır.

Âşığın taşlamaları insan-insan, insan-toplum ilişkilerini irdeleyen, eleştiren boyutuyla işlevseldir. Taşlamaları kırıcı aşağılayıcı olmayıp kızgınlık, kırgınlık sonucu doğruyu gösterme, dikkati konuya çekme amaçlıdır. Âşık mizahı sağlamak için mantık ve toplumsal ilişkiyle bağlantılı olarak abartma, anormal görüntü, karikatürize etme, tuhafliklar, tersine söyleme, çift anlamlı kelimelerden vb. yararlanır.

Bu çalışmamızı ileride yapılacak âşıklık geleneğinde karşılaştırmalı taşlama konulu bir çalışmaya katkıda bulunmak amacıyla hazırladık. Bu tür tematik çalışmalar sonrası âşıkların taşlamalarının hangi konuda orijinal, hangi konularda millî ve evrensel olduğu, geleneği taşıma ve yansıtma yüzdeleri daha sağlıklı değerlendirilebilecektir.

Âşık Emîni Düştü'nün Taşlamaları

ÂET:1 YALAN VALLAHİ

Lügat masalıyla halkı kandırma
Ben bilirim seni yalan vallahi
Evliyayım desen inanır mıyım
Ben cahil değilim kanmam vallahi

Boş keseden atıp laklak eyleyen
Kuru lafı söz verip de söyleyen
Çıkıp tepemize bizi eyleyen
İstemem nasihat almam vallahi

Bir avuç kazancı bölüp aldınız
Kalanını cebimizden çaldınız
Bizi onulmadık derde saldınız
Artık tuzağına gelmem vallahi

Hakk'ın kullarını böyle kandırdı
Sefalette çatır çatır yandırdı
Biz bir kuzu sen aevli tandırdı
Kendimi ateşe salmam vallahi

Ne getirdin bu milletin başına
İleri gidenin yurdun döşüne
Yüzü kara ettin halkı eşine
Ölsen namazını kılmam vallahi

Eminî'yim, canımızdan bıktırdın
Bir meyve misali suyum sıktırdın
Dilimizi bir kafese tıktırdın
Kesseniz kellemi yılmam vallahi
(Âşık Emîni Düştü)

ÂET: 2 BELLİYDİ

Milleti kandırıp asılsız yere
Sahte temel kazacağın belliydi
Biraz zaferanla lise kitabı
Taşa muska yazacağın belliydi

Hınçla dolmuş kin kibirli gönüller
Küfrü sinkâf eder ağızda diller
Çember sakallılar uyuzlar keller
Mazlum halkı ezeceğin belliydi

Binmiş nefs atına şeytana uyup
Halkın inancını gönülden soyup
Dinin temeline dinamit koyup
Gerçek dini bozacağın belliydi

Vicdanı namusu meydana serip
Mervan'ın bağından ısırğan derip

Bir İslama dokuz avrat söz verip
Yüce halkı üzeceğin belliydi

Firavun'la Şeddat olup dillenen
Senden çok iyi ayağından nallanan
Ayetleri öz fikrine kullanan
Ciğer yeyip azacağın belliydi

Asılan biz, yüzülen biz her zaman
Çiğnenen biz, ezilen biz her zaman
Dağılan biz, bozulan biz her zaman
Eminî'ye kızacağın belliydi
(Âşık Emîni Düştü)

ÂET: 3 SOFTA YOBAZI

Din istismar eden hilebaz softa
Sahte temel atacağın belliydi
Halkın inancını tarumar edip
Çamurlara batacağın belliydi

Harç bozuk, temel yok, tutmuyor sıva
Ömrün lak lak olmuş, palavran hava
Kulaktan beyine akıttın civa
Bala zehir katacağın belliydi

Vatana dost olmaz halkı soyanlar
Sırtımızdan aşikâre doyanlar
Yurdu koyup süperlere uyanlar
Bizi ele satacağın belliydi

Çakallar bürünmüş kuzu postuna
Peşkeş çeker hısımına dostuna
En sonunda mil(i)yarlar üstüne
Uzanıp da yatacağın belliydi

Birbirinden farkı yoktur haksızın
Neyine güvensin yoksul farksızın
Birbirine çamur atan hırsızın
Sağa sola çatacağın belliydi

Eminî'yim, damarında kanını
Kimse düzde bulmamıştır canını
Birbirine katıp yurt insanını
Suda balık tutacağın belliydi
(Âşık Emîni Düştü)

ÂET: 4 ZALİMLERE LANET OLSUN

Ömrümüzü zindan eden
Zalimlere lanet olsun
Yurdu karanlığa yiten
Zalimlere lanet olsun

Kaldırdın yasayı rafa
Sizde urgan bizde kafa
Bir değil tam yüz bin defa
Zalimlere lanet olsun

Yalandır düzenin yalan
Memleketi ettin talan
Nesilden nesile kalan
Zalimlere lanet olsun

Yoksul halka tuzak kuran
Suçsuz yiğitleri vuran
Domuz oğlu domuz olan
Zalimlere lanet olsun

Emini'yim, kokmuş düzen
Dibi çamur gölde yüzen
İnsan âlemini bozan
Zalimlere lanet olsun
(Âşık Emîni Düştü)

ÂET: 5 ARTTI

Milleti hoş güne hasret eden
Mezarına vergi koyanlar arttı
Fikrine güvenip tembelce yatan
Düpedüz milleti soyanlar arttı

Sanki ortaklılar senin malına
Göz koydular elde olan yarına
Ümitle bakamaz olduk yarına
Yoksulun sırtından doyanlar arttı

Kral kesildiler halkın başına
Hiç bakan yok gözden akan yaşına
Bin bir padişahlı kavil taşına
İnsani amaçtan cayanlar arttı

Her asırın kara gününde biziz
Feryadı yükselen toplu bir sesi
Türlü meşakkatla yetişenleriz
Ayağı çukura kayanlar arttı

Vatan için canı başını koyan
Bu millete laik namus koruyan
Uyan hey vatandaş uyuma uyan
Seni öz cebinde sayanlar arttı

Soydu soğan gibi yedi milleti
Ağzından gitmiyor haracın tadı
Kalmadı dünyada insanlık adı
Kötü cehalete uyanlar arttı

Eminî'yim, birlik olun kurtulun
 Yarımsanız bütünleşin bir olun
 Münkirin bağına kükreyin dolun
 Boynu şingıravlı bayanlar arttı
 (Âşık Emîni Düştü)

ÂET: 6 GİT DE MECLİSTEKİ BEYLERE SÖYLE

Beyler şu hanımdan şikâyetim var
 Söyle hanım söyle, benim suçum ne
 Üç ayda bir kilo et alamıyom
 Git de Meclisteki beylere söyle.

Hanım bana diyor, nasıl memursun
 Hayırsızsın maaş az alıyorsun
 Evde çocuklara hiç bakmıyorsun
 Git de Meclisteki beylere söyle

Bunca şeye zammı ben mi yüklettim
 Kışın kışlık yazın yazlık mı giydim
 Fakir fukarayı ölsün mü dedim
 Git de Meclisteki beylere söyle

Söyle hanım söyle, ben adam mıyım
 Avrat bana diyor ben hanım mıyım
 Memleketin başbakanı ben miyim
 Git de Meclisteki beylere söyle

Emimî'yim, bir şey isteme hanım
 Fazla sıkıştırma evden kaçarım
 Beni kızdırırsan seni boşarım
 Git de Meclisteki beylere söyle
 (Âşık Emîni Düştü)

ÂET:7 MİLLÎ PİYANGO

Millî piyango'nun yeni oyunu
 Kazı kazan çıktı, soy ha babam soy
 Her zaman patlıyor soygun mayını
 Kazı kazan çıktı, soy ha babam soy

Totoyla, lotoyla soyduk olmadı
 Halkı yayık gibi yaydık olmadı
 Halkın dayanacak gücü kalmadı
 Kazı kazan çıktı, soy ha babam soy

Şans dediler şanssızlığa yitildik
 Koyun olduk sürü gibi satıldık
 Milletçe kumara tutsak edildik
 Kazı kazan çekti, soy ha babam soy

Sayısal lotoda kaldı umudum
 Eroin, esrarı iç yudum yudum
 Bunlar ne alamet ben mi bunadım
 Kazı kazan çekti, soy ha babam soy

Emini'yim, vicdan nasıl dayana
 İy' ile kötüyü getir yan yana
 Yazık günah halkı soyan soyana
 Kazı kazan çıktı, soy ha babam soy
 (Âşık Emîni Düştü)

ÂET: 8 BİZİM KÖYÜN ŞEYTANI

Hele bak bir mektup yazmış
 Şu bizim köyün şeytani
 Hem kudurmuş hemi azmış
 Şu bizim köyün şeytani

Asla inadından caymaz
 Hiç kimseyi rahat koymaz
 Karnı doyar gözü doymaz
 Şu bizim köyün şeytani

Hep fitneliğe çalışır
 Kimi görürse bulaşır
 Melek donunda dolaşır
 Şu bizim köyün şeytani

Gece gündüz p(i)lan çizer
 Hiç durmadan ara bozar
 Palavrası yalan tozar
 Şu bizim köyün şeytani

Top güllisine gelesi
 Haktan belasın bulası
 Bizim köyün baş belası
 Şu bizim köyün şeytani

On para etmez darası
 Herkesle açık arası
 Koca köyün yüz karası
 Şu bizim köyün şeytani

Emini'yim, vermez dirlik
 K(ı)ral olmuş adı varlık
 İşi gücü sahtekârlık
 Şu bizim köyün şeytani
 Vay bizim köyün yılanı
 (Âşık Emîni Düştü)

ÂET:9 KARA TAŞ ÇIKTI

Huri melek sandım amma nafîle
 En sonunda kalbi kara taş çıktı
 İlkbahar zannettim ben yanılmışım
 Bahar zannettiğim kara kış çıktı

Gerçek âşıklarda sevgidir lisan
 İçip aşk meyinden kandıkça kansa
 Görüldüğü gibi olmuyor insan
 Ben dürüst sanırdım amma şaş çıktı

Eminî'yim elde yoktur senedim
 Bir yılbaşı yoksulluğu sınıdım
 Ömür boyu bir kez şansım denedim
 Bir bilet almıştım oda boş çıktı
 (Âşık Emîni Düştü)

ÂET:10 ÇÜRÜK YUMURTA

Yumurtası çürük kuşun
 Cıvcıv çıkmaz yuvasından
 Kendini bilmez cahilin
 Zehir akar kovasından

Yemiş içmiş, şişmiş karın
 Çatlayacak bugün yarın
 Özü çürük sahtekârın
 Geçilmiyor havasından

Emîni'yim, lak lak leylek
 Zaten battık evlek evlek
 Elbet kabul olmaz dilek
 Riyakarın duasından

(Âşık Emîni Düştü)

ÂET:11 YAPMAMALIYDIN

Madem ikrarında özün çürükmüş
 Gülleri koklayıp öpmemeliydin
 Gözlerini zevk hırsları bürümüş
 Sevenine hiyle yapmamalıydın

Dünyada insanlık kutsaldır bilin
 Bilmemek ayıptır sorun öğrenin
 Bilmeyen bir hiçtir her şey bilenin
 Gittiğin çığırdan sapmamalıydın

Çarkı devran döner kâinat ölür
 Dünyada iyilikle kötülük kalır
 Âşıklar gönülden sevici olur
 Başka sevgilere tapmamalıydın

Eminî'yim boş konuşmam havaya
 Minnetim yok benim köşke saraya
 Sen sen ol da düşme yüzü karaya
 Böyle bir kayaya çarpmamalıydın
 (Âşık Emîni Düştü)

ÂET: 12 HER SAZ ÇALAN ÂŞIK OLMUŞ

Şu âşıklık kolay mı ki
 Her saz çalan âşık olmuş
 Ermiş çalımını satar
 Ömrü yalan âşık olmuş

Bak âşık mı tapusuna
 Sor gönlünün yapısına
 Arş-ı rahman kapısına
 Leke çalan âşık olmuş

Âşık Mecnun gibi olur
 Ferhat gibi serin verir
 Kerem gibi alevlenir
 Zevke dalan âşık olmuş

Yazık şu ömrüne yazık
 Var mıdır gönlünde azık
 Sözü düzgün özü bozuk
 Nifak salan âşık olmuş

Âşık denilir adına
 Zehir karışmış tadına
 Utanç insanlık adına
 Zarda kalan âşık olmuş

Eminî'yim yâr olmamış
 Kafa dengini bulmamış
 Mertlere sıra kalmamış
 Namert olan âşık olmuş
 (Âşık Emîni Düştü)

ÂET:13 EMİN DEĞİL

Herkes ayrı bir baş çeker
 Yolcu yoldan emin değil
 Sürü parçalanmış gitmiş
 Çoban hâlden emin değil

Neleri icat ettiler
 Ta fezaya el attılar
 Çiçeğe hiyle kattılar
 Arı baldan emin değil

Enginlerde kaldı yücen
 Hani bunca bağın bahçen
 Piçi aşıladı insan
 Meyve daldan emin değil

Dertlere çare bulanlar
 İlerledi ilim fenler
 Peruk takar bay bayanlar
 Saçlı kelden emin değil

Atom füze akıl bilim
 İnsandadır bunca ilim
 Hayat karma dilim dilim
 Kimse dölden emin değil

Geldi zamanenin çağı
 Yoktur bunun solu sağı
 Bir kibrit yakar bir dağı
 Ateş külden emin değil

Emini'yim coşar çağlar
 İnim inim inler dağlar
 Dertli olan her gün ağlar
 Yağmur selden emin değil
 (Âşık Emîni Düştü)

ÂET:14 HIRSIZ VAR HIRSIZ

Milletin evini kendini soyan
 Arada soyguncu hırsız var hırsız
 Nice fakirlerin yuvasın yıkan
 Arada soyguncu hırsız var hırsız

Hep soymuşlar bizi bunca yıllardır
 Kulları soyan kim o da kullardır
 Bu vatanın düşmanları bunlardır
 Arada soyguncu hırsız var hırsız

Memlekete haydut tefeci dolmuş
 Sorun hele aslı nereden gelmiş
 Vurguncu serveti kimlerden almış
 Arada soyguncu hırsız var hırsız

Emini'yim ayrı düşmüş köyünden
 İnsanlığa özen vazgeç huyundan
 Uyuyanlar bence farksız koyundan
 Arada soyguncu hırsız var hırsız
 (Âşık Emîni Düştü)

ÂET:15 KAPTIRMA GÖNLÜNÜ

Kaptırma gönlünü namert güzele
 Namert olan mert kıymeti bilemez
 Kendi güzel gönlü çirkin olanlar
 Beyhude dolaşır mecnun olamaz

Kendini her şeyden yüce zanneder
 Bir tavır takınır masumluk güder
 Yoklasan içini yılandan beter
 İp cambazı bir kararda duramaz

Karakteri bozuk türlü dost bulur
 Bir kararda durmaz arada kalır
 Arı gibi her çiçekten bal alır
 Bir yiğidin yarasını saramaz

Kaybetmiştir pusulayı şaşırır
 Kendi değerini kendi düşürür
 İş işten geçmiştir hala düşünür
 Arasa da doğru yolu bulamaz

Eminî'yim aşık gerçeği yazar
 Gönülden gönüle eylersin pazar
 Maymun iştahlılar sınırsız gezer
 Edepten yoksuna sınır olamaz
 (Âşık Emîni Düştü)

ÂET:16 ÖTEMEZSİN ÖTEMEZ

Hakkın yarattığı bunca insana
 İftiralar atamazsın atamaz
 Fare kılığında âlem gülünde
 Bülbül olup ötemezsin ötemez

Sivrisineklerden çok öğüt aldın
 Deryayı bıraktın çamura daldın
 Değiştin dinini arada kaldın
 Hak sırrını tutamazsın tutamaz

Yaşına bakarsan kâmilidir yaşın
 Hayır işlemezsın fesatlık işin
 Elin vicdanına koy da bir düşün
 Ona buna çatamazsın çatamaz

Eminî'yim Hak doğruyla beraber
 Putpereste verdin sen de bir ikrar
 Bahçene lazımsa kerpiçten duvar
 Kusurunu örtemezsin örtemez
 (Âşık Emîni Düştü)

ÂET:17 YARADAN

Fendine de şu dünyanın fendine
 Sen yarattın döner kendi kendine
 Yoksulları ezdirdiler zengine
 Hâli hâlden ayırdılar Yaradan

Fırsat verdin fırsat düşkünlerine
 Devran-ı âlemin coşkunlarına

Başka başka lisan şaşkınlıklarına
Dili dilden ayırdılar Yaradan

Eminî'yim arşın kürsün binası
Adem balçıktandır çamur mayası
Nedir ırk ayrı mı mezhep kavgası
Kulu kuldan ayırdılar Yaradan
(Âşık Emîni Düştü)

ÂET:15 KAPTIRMA GÖNLÜNÜ

Kaptırma gönlünü namert güzele
Namert olan mert kıymeti bilemez
Kendi güzel gönlü çirkin olanlar
Beyhude dolaşır mecnun olamaz

Kendini her şeyden yüce zanneder
Bir tavır takınır masumluk güder
Yoklasan içini yılandan beter
İp cambazı bir kararda duramaz

Karakteri bozuk türlü dost bulur
Bir kararda durmaz arada kalır
Arı gibi her çiçekten bal alır
Bir yiğidin yarasını saramaz

Kaybetmiştir pusulayı şaşırır
Kendi değerini kendi düşürür
İş işten geçmiştir hala düşünür
Arasa da doğru yolu bulamaz

Eminî'yim âşık gerçeği yazar
Gönülden gönüle eylersin pazar
Maymun iştahlılar sınırsız gezer
Edepten yoksuna sınır olamaz
(Âşık Emîni Düştü)

ÂET:16 ÖTEMEZSİN ÖTEMEZ

Hakkın yarattığı bunca insana
İftiralar atamazsın atamaz
Fare kılığında âlem gülünde
Bülbül olup ötemezsin ötemez

Sivrisineklerden çok öğüt aldın
Deryayı bıraktın çamura daldın
Değiştin dinini arada kaldın
Hak sırrını tutamazsın tutamaz

Yaşına bakarsan kâmilidir yaşın
Hayır işlemezsün fesatlık işin
Elin vicdanına koy da bir düşün
Ona buna çatamazsın çatamaz

Eminî'yim Hak doğruyla beraber
 Putpereste verdin sen de bir ikrar
 Bahçene lazımsa kerpiçten duvar
 Kusurunu örtemezsin örtemez
 (Âşık Emîni Düştü)

ÂET:17 YARADAN

Fendine de şu dünyanın fendine
 Sen yarattın döner kendi kendine
 Yoksulları ezdirdiler zengine
 Hâli hâlden ayırdılar Yaradan

Fırsat verdin fırsat düşünlerine
 Devran-ı âlemin coşkularına
 Başka başka lisan şaşkınlıklarına
 Dili dilden ayırdılar Yaradan

Eminî'yim arşın kürsün binası
 Adem balçıktandır çamur mayası
 Nedir ırk ayrı mı mezhep kavgası
 Kulu kuldan ayırdılar Yaradan
 (Âşık Emîni Düştü)

KAYNAKÇA

- ARTUN, Erman (2005), Âşıklık Geleneği ve Âşık Edebiyatı, Kitabevi, İstanbul.
-(1996), Adana Âşıklık Geleneği ve Âşık Feymani, Hakan Ofset, Adana
-(2008), “Günümüz Âşıklık Geleneğinde Mizah” Âşık Edebiyatı Araştırmaları, Kitabevi Yay. İstanbul.
- BALCIOĞLU, Mustafa-Cezmi Eraslan (2004), Sonuç, Türkiye Cumhuriyeti Tarihi II, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- BORATAV, Pertev Naili (2000), İzahlı Halk Şiiri Antolojisi, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- ÇIBLAK, Nilgün (2008), Âşık Şiirinde Taşlamalar, Ürün Yayınları, Ankara.
- DÜŞTÜ, Âşık Emîni (2009)” Ummanda Zerreyim Deryada Nokta, Kültür Yay. Ankara
- KARAALIOĞLU, Seyit Kemal (1983), Ansiklopedik Edebiyat Sözlüğü, İnkılâp ve Aka Yayınevleri, İstanbul.
- KAYA, Doğan (1989) “Âşık Püryani'nin Karşılaşmaları” TFA KB. MİFAD yay. nkara
- TAN, Nail (2009), “Sunuş Yazısı” Âşık Emîni Düştü Ummanda Zerreyim Deryada Nokta, Ankara
- ÖZDEMİR, Hasan (1981), Taşlama, Türk Ansiklopedisi, C.XXX, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- ÖZKIRIMLI, Atilla (1990), Türk Edebiyatı Ansiklopedisi, C.2-3-4, Cem Yayınevi, İstanbul.
- YARDIMCI, Mehmet (2009), Zile Âşıklık Geleneğinin Usta Âşıklarından Emîni Düştü, <http://www.mehmetyardimci.com/akademikyazilar.htm>